

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra OM RELIGIONS-FRIHED

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 108.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig05val-shoot-idm140040108811680/facsimile.pdf> (tilgået 11. maj 2021)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Om Religions-Frihed III

Skrifter, som vilde udhrede samme, denne Fred, der naturligvis ikke beroede paa nogen thinglyst Contract, men paa en taus Overeenskomst, som unægtelig giver Balles Mildhed et mageløst Vidnesbyrd, denne Fred har Capellanen ved Vor Frelsers Kirke ikke brudt 1825, men den brødes 1810 paa ham af Capellanen ved vor Frue Kirke, og hvilke Geistlige der med ham tog Deel i den formelige Klage over min Dimis-Prædiken.

Nu, en saadan Fred er skrøbelig, thi grændseløs kan Tolerancen vel være i en Stat, som giver Religions-Frihed, men umuelig i Stats-Kirken, med mindre den ei blot ved Selv-Modsigelse skal opløses, men ved den første dristige Modstander omskabes, saa hvad der efter Loven skulde ene herske, bliver undertrykt eller udeløst. Jeg tør derfor ikke laste Freds-Brudet, blot som saadant; thi var min Dimis-Prædiken et mageløst dristigt Angreb paa den lovmæssige Stats-Religion, da kunde en Lærer i Stats-Kirken gjerne ansee det baade for en Embeds- og en Samvittigheds-Sag at paalæle det borgerlig, skjøndt det vel, med Hensyn paa Kirkens forvirrede Tilstand og den længe øvede besynderlige Tolerance, var Staten værdigt at gaae læmpelig til Værks.

Men, nu var jo min Dimis-Prædiken kun et literairt Klage-maal over Kirkens bekjendte Forvirring, Klagemaal over, hvad alle vidste, at Præsterne nu sædvanlig hverken prædede som der stod i Bibelen, eller som det sømmede sig i en Menighed af Luthers Efterfølgere, og da dette Klagemaal kun knyttede sig til den store offentlige Kjends-Gjerning, uden engang udtrykkelig at anvende den paa Danmark, end sige da at udpege enten Hoved-Stadens Præster, eller Nogen af dem, saa kunde det dog umuelig falde mig ind, at de orthodoxe Præster, der selv maatte istemme Klagemaalet, og havde glædet sig over det paa Balles Læber, skulde harmes over det paa mine, og at de heterodoxe Præster nu ei engang vilde taale, at en orthodox Candidat beklagede Heterodoxiens Udbredelse, det var jo latterligt at tænke.

Føjer man nu hertil, at min Dimis-Prædiken aabenbar kun var et varmt, lidt rhetorisk Udtog af min Afhandling om Religion og Liturgi, indført med Berømmelse i Fallesens theologiske Maanedss-Skrift 1807, samt at den var censureret paa det Hæderligste af Prof. P. E. Müller, og ei engang holdt for nogen Menighed, da maa man vel sande, at Tolerancen var veget fra den Danske Stats-Kirke med Balle, saa nu var der aaben

Om Religions-Frihed III

Feide, der ei kunde endes uden med det ene Parties fuldkomne Undertrykkelse, eller med kirkelig Skils-Misse.

Var det nu lykkedes, hvad mine Anklagere stillede paa, at spærre mig Adgangen til Stats-Kirkens Lære-Stand, da havde man med Magt skabt en religiøs Parti-Stifter i mig, ikke fordi jeg havde mindste Lyst eller Anlæg til at være det, men fordi jeg var af¹ en poetisk modig Natur, der harnedes over Skran-ker, hvis Retmæssighed jeg umuelig kunde indsee, og fordi jeg virkelig havde Fædrenes i Riget fredlyste Tro, hvis Talsmand jeg netop, naar man vilde forhindre det, maatte føle mig kaldet og tvunget til at være.

Jeg var dengang Alumaus paa Valkendorphs Collegium, og hvorledes man benyttede sig af denne Omstændighed mod en gammel theologisk Candidat og ung Digter, gæder jeg her ikke fortælle, men jeg nævner det for at kunne sige: mine Omgangs-Venner der, og især Hersleb i Norge og Sibbern her, veed det saa godt som jeg, hvor langt det var fra mine Tanker at gjøre Opsigt, at sige med min Dimis-Prædiken, og hvor nødigt jeg traadte ind i Stats-Kirkens Lære-Stand, saa, havde mine Anklagere kjendt mig, havde de vist ikke forarget sig over et Produkt, der, som saadant, var i mine Øine det Ubetydeligste, jeg havde skrevet, og som jeg blot lod trykke, fordi unge Forfattere heller gemme Smaat i Literaturen end i Pulten², og fordi jeg vidste, det vilde glæde min gamle Fader, som just det Aar blev Jubel-Lærer i Stats-Kirken. For at staae ham bi i hans høie, ærværdige Alderdom, var det ogsaa ene og alene, jeg prækede for Dimis, og ønskede Ordination; thi den hemmelige Gru for Embeds-Forholdene i den prosaiske Verden havde jeg tilfelles med alle poetiske Naturen, og desuden var ikke Theologien, men Nordens Historie og Oldsager, det videnskabelige Fag, jeg ønskede baade at virke og udmærke mig i ved Skrifter, saa enhver Embeds-Stilling, selv den academi-ske, jeg attraaede, var mig kun ønskelig, fordi jeg var fattig, og nødtes til at føie, man lever ei af Luften, hvor poetisk man end bearbejder den, og i Danmark, nuomstunder, hverken let eller længe af sin Pen, især naar man har for Skik, som jeg, at tygge Drøv paa den.

En formel Vanskelighed, som jeg, med min Ulyst til den præstelige Embeds-Stilling i en Vraa, ei vilde til det Yderste bekæmpe, havde gjort, at min gamle Fader bestemte sig til at

¹ Hskr. har ikke *-af-*. ² Hskr. *ogsaa*vanlig heller overlasse Literaturen end Pulten².